

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
lesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XXII. Testimonium Chrysostomi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

quod accipis, corpus est illius panis caelestis, & sanguis est illius
sacra & itis. Nam cum panem consecratum, & Vinum discipulis
suis porrigeret, sic ait: Hoc est corpus meum, Hic est sanguis
meus. Credamus cui credidimus: nescit mendacium Veritas.
Et infra: Non infringamus os illud solidissimum; Hoc est corpus
meum, Hic est sanguis meus. Si quid autem superfuerit etiam
nunc in vniuscuiusq; sensu, quod expositione ista non corporis
ardore fidei concrementur. Ad hæc loca aduersarij non
sponderunt, nec respondere possent.

CAPVT XXII.

Testimonium Chrysostomi.

AD initium anni CD. floruit etiam S. IOANNES
CHRYSOSTOMVS, qui multis modis testatur
est, quid sentiret de Sacramento corporis Domini.
PRIMUM testimonium eius habetur hinc
60. ad populum Antiochenum, & homil. 83. in Matthæum.
Credamus, inquit, & big; Deo, nec repugnemus ei, etiam si
sui, & cogitationi nostræ absurdum esse videatur, quod
Superet & sensum, & rationem nostram sermo, quæ sit
quod in omnibus rebus, sed præcipuè in mysterijs faciendum
illa, quæ ante nos iacent solummodò aspicientes, sed Verba
que eius tenentes: nam Verbis illius defraudari non possumus
sensus Verò noster deceptu facillimus est. Quoniam ergo
dixit: Hoc est corpus meum; nulla dubitatione teneamus
credamus, &c. Et homil. 51. in Matthæum: Qui, inquit, me
id est, animam suam, pro te posuit, quare designabitur
tibi tradere corpus? Audiamus igitur tam Sacerdotes, quam
alijs, quàm magna, quàm admirabilis res nobis concessa est
diamus, oro, & perhorrescamus; carnes suas nobis tradidit
ipsum immolatum proposuit. Sanè non potuisset Chrysostomus
mus clarius loqui, si Caluinistam aliquem ante se habuisset
quem hortari ad fidem voluisset.

SECUNDVM testimonium habetur in iisdem duobus
cis: O, quot modò dicunt, Vellem formam, & speciem eius, &
Vellem vestimenta ipsa, & vellem calciamenta videre; ipsum
Vides, ipsum tangis, ipsum comedis.

Ad hunc locum respondet Petrus Martyr, Boquimus, &
lij, Chrysostomum tribuere nomen rei significatæ symboli

ipsis, & hyperbolicè loqui. Et probant eum loqui de symbolis, non de ipso vero corpore, quia dicit videri Christum, & tangi in Sacramento, cum tamen sola symbola tangantur, & videatur: de ipso autem vero corpore supra dixit, oculis mentis per fidem esse videndum; & infra dicit, in rebus sensibilibus donum insensibile nobis dari. Quod autem insensibile est, nec tangi, nec videri potest: non igitur de ipso vero Christo loquitur, sed de pane, cum ait: *Ipsium vides, ipsum tangis, ipsum comedis.*

At solutio ista facilè refellitur. Chrysostronus enim cum dicit, Christum ipsum videri, & tangi, intelligit ipsum verum Christum videri, & tangi, sed in specie aliena, non in sua, id est, verè adesse, & recipi sub illis speciebus, quæ propriè videntur, & tanguntur; licet in propria specie Christus in Sacramento non videatur, nisi oculis fidei, neque sensibilis sit, ut in Sacramento est. Exemplum habemus in Angelis. Nam verè dicebantur videre, tangere, & hospitio excipere Angelos, qui illos recipiebant in corpore assumpto, ut Abraham, Loth, Tobias, & alij. Id autem velle Chrysostronum, patet ex eo, quod dicit, multos cupere videre vestimenta, & calciamenta, & in Sacramento plus habere, quàm cupiant, cum ipsum Christum habeant: illi enim qui cupiunt vestimenta, vera vestimenta cupiunt, non imaginem vestimètorum. Et sanè optabilius esset videre, vel habere vera Christi indumenta, quàm imaginem corporis eius: non ergo verè dicit Chrysostronus, illos habere plus quàm optent, nisi ipsum verum Christum verè habeant.

PRÆTEREA ibidem dicit Chrysostronus, nullum unquam pastorem pauisse oves carne, & sanguine suo, ut Christus facit, & multas matres dedisse filios aliis nutriendos; at Christum carne sua nos alere. Quæ comparationes omninò frigeunt, si tantum in symbolo carne sua nos nutrit.

ADDE, quod homil. 24. in priorem ad Corinth. dicit, Magos hoc ipsum corpus adorasse in præsepi: nos autem aliquid amplius habere, quàm habuerint Magi: nam illi habuerunt in præsepi, nos in altari; illi in vlnis mulieris, nos in manibus Sacerdotis; illi simplex corpus viderunt, nos & corpus idem videmus, & scimus eius potentiam, & virtutem, &c. At si tantum in signo Christum habemus, non modò non sumus Magis superiores, sed tantò inferiores, quantò inferior est imago Christi ipso vero Christo.

IBIDEM dicit, amantes consueuisse personis amantibus donare vestes, pecunias, & alia id genus: at carnem suam non posse dare; Christum autem rationem inuenisse per hoc mirabile Sacramentum, quo se nobis verè donaret habendum. Sed falsum erit, quod Chrysoström dicit, si tantùm in simbolo se nobis Christus donat: possunt enim etiam homines se donare, & re ipsa donant amicis in simbolo, cum imagines suas illis donant.

ITEM homil. 51. in Matth. *Adeamus*, inquit, *Christum sicut agrotantes magna cum fide. Nam si qui simbriae vestimentis eius tunc tetigerunt, rectè omnes conualuerunt: quanto magis corroborabimur, si totum in nobis habebimus?* Vbi notatur quod Chrysoström de Christo habito tantùm in simbolo non enim maior est virtus imaginis Christi, quam similitudinis illius, quam qui tangebant, curabantur omnes.

ITEM homil. 3. in epist. ad Ephes. dicit, Eucharistiam non profus differre ab illo corpore, quod in cælo ab Angelis adoratur: *De corpore*, inquit, *nobis sermo est, & eo, quod in cælo illo disidet. Quot istius corporis efficiamur participes? Quis eius sanguinem gustamus? Recolito, qui a illius corpus, & sanguis est, qui supra cælos residet, qui ab Angelis suppliciter adoratur.*

DENIQUE homil. 3. de incomprehensibili natura Dei prope finem, reprehendit acerrimè populum, quod ad eius cognitionem frequentissimè accederent, ad sacrum autem tantùm Me, inquit, *vehemens capit suspirium, quod cum ego dixerim, & vester conseruus, studium adhibetis, & ingenium, contemnitur animum, alter alterum impellit, & iactat, & ipse propius sit, frequentes ad finem & sq. dicendi patientissimi perseverant cum autem ipse Christus communis omnium Magister, & Dominus in sacris mysteriis se ostensurus est, vacua Ecclesiæ dicitur. Proh fidem hominum Christianorum!* Hæc ille. Quæ non comparatio, & exclamatio ineptissima esset, si nihil in Eucharistia præter signum haberemus: potuissent enim illi respondere, se domi satis multas habere imagines Christi, quibus eum videre possent.

TERTIVM testimonium habetur in iisdem locis, hoc videlicet 60. ad popul. & 83. in Matthæum, ubi Chrysoström sic ait: *Non sufficit ipse, hominem fieri, flagellis interim cæcitate nos secum in unam (Et ita dicam) massam reducit, neque ad se*

solum, sed re ipsa nos corpus suum effecit. Et homil. 61. ad popul. & homil. 45. in Ioan. addit non sola charitate, sed re ipsa nobis commisceri carnem ipsius per hoc Sacramentum. Et homil. 24. in priorem ad Corinth. dicit, sic nos vniri corpori Christi per Eucharistiam, quemadmodum corpus illud vnitum est Verbo per Incarnationem, id est, verè & realiter. Et ibidem dicit, amantes aliquando præ nimio amore morsu appetere eos, quos diligunt, vt eo modo indicent cupere se, si posset fieri, intimè vniri, & fieri vnum cum illis: Christum autem hoc mirabili modo per Eucharistiam effecisse, vt verè corpori eius intimè vniremur. Quæ omnia frigidissima, & ridicula essent, si tantum in signo Christi corpus acciperemus.

Respondet Petrus Martyr, duplicem esse vnionem fidelium cum Christo; vnã per fidem, & charitatem: alteram, quæ ex ista sequitur, qua sumus membra Christi, & ipse caput nostrum: & de hac posteriore loqui Chrysostrum, cum dicit, nos re ipsa vniri Christo, & non sola fide, aut charitate.

SED CONTRA. Nam ista vnio membrorum cum capite, qua efficitur vnum corpus mysticum Christi, propriè obtinetur per Baptismum, & necessariò præcedere debet sumptione Eucharistiæ: qui enim non est membrum Christi, non nisi indignè ad hoc Sacramentum accedit. At Chrysostrum dicit, per Eucharistiam nos coniungi Christo noua quadam, & vera vnione. PRAETEREA, quod ait Chrysostrum, re ipsa nobis coniungi corpus Christi: non minus opponitur coniunctioni mysticæ membrorum cum capite, quam coniunctioni per fidem, & dilectionem: neque enim illa magis realis est, quam ista. DENIQUE illa exempla Incarnationis, & amantium, satis refellunt signenta ista aduersariorum.

QUARTVM testimonium est in his locis, vbi miraculo tribuit Chrysostrum, quod Christi corpus simul sit in cælo, & in altari, lib. 3. de sacerdotio: *O miraculum, o Dei benignitas, qui cū Patre sursum sedet in illo ipso temporis articulo omnia manibus pertractatur, ac se ipse tradit volentibus illum excipere, & amplecti.* Item homil. 2. ad popul. Antiochenum, in fine: *Helias melotem discipulo reliquit: Filius autem Dei ascendens suam carnem dimisit: sed Helias quidem exutus, Christus autem, & nobis reliquit, & ipsam habens ascendit.*

Ad hunc locum responderet Beza in Cyclope, Christi carnem in cælo esse propriè, in terra symbolicè. Et probat, quia

ibidem Chrysoſtomus dicit, Heliam ſimul fuiſſe ſurſum deorſum; quia nimirum ſurſum erat in ſua perſona, & deorſum erat, quia requieuerat ſpiritus eius in Helifæo: & ſic in lio erat deorſum, non in ſe. Adducit etiam Beza eundem Chryſoſtomum homil. 24. in priorem ad Corinth. vbi dicit, per hoc ſacramentum fieri, vt terra nobis ſit cœlum, & hortatur, vt mente conſcendamus in cœlum, vbi Chriſtum habeamus.

SED nihil Beza dicit. Nam etiam ſi Helias nō erat poſitus ſurſum & deorſum, tamē alia ratio eſt de Chriſti carne, quam Chryſoſtomus non confert cum Helia, ſed cum eius meliore.

QUOD autem propriè carnem Domini Chryſoſtomus intellexerit in terra nobis relictam, & ſimul in cœlo, patet ex loco citato ex lib. 3. de ſacerdotio, vbi miraculum in terra agnoſcit Chryſoſtomus; neque enim miraculum eſſe tantum in ſymbolo carnem Domini haberemus; tum etiam ipſo loco, de quo agimus. Dicit enim Chryſoſtomus, terra longe maiorem à Chriſto relictam, quàm ea fuerit, quam Helias Helifæo reliquit: quia Helias veſtem, Chriſtus carnem reliquit. At certè non eſt res maior caro in ſymbolo quàm veſtis propriè dicta.

DENIQUE locus alius à Beza productus ex homil. 24. in priorem ad Corinthios, vel ſolus ſufficeret ad eum conuertendum ad veram fidem, niſi in ſua hæreſi planè obduratus. Nam non dicit Chryſoſtomus, vt mente in cœlum aſcendamus, vt ibi tantum Chriſtum habeamus, ſed vt videamus nihil eſſe in cœlo præſtantius Chriſto, & idèò terram per hoc ſacramentum fieri cœlum, quia verè habemus in terra quod eſt in cœlo præſtantiffimū. Verba eius hæc ſunt homil. 24. in priorem ad Corinth. in fine: *Dum in hac vita ſumus, terra nobis cœlum ſit, facit hoc myſterium. Aſcende iſta cœli portas, & diligenter attende, immò non cœli, ſed cœli cœli, & tunc quod dicimus intueberis. Etenim quod ſuper honore dignum eſt, id tibi in terra oſtendam; nam quem admodum in regis non parietes, non tectum aureum, ſed regnum in throno ſedens, omnium præſtantiffimum eſt: ita quoque in cœlis regium corpus, quod nunc in terra videndum tibi proponitur: neque enim Angelos, neque Archangelos, non cœlos cœlorum, ſed ipſum horum omnium Dominum oſtendo. Quo loco Chryſoſtomus ſi ſolùm in ſigno Chriſti in terra eſſe veller, planè deciperet auditores; nec ante poſ-*

ret eum Angelis, & Archangelis. Quis enim non malit veros Angelos videre, quam solam Christi imaginem? Adde quod ibidem rursus ait Chrysofomus: *Si puer regius purpura, & diademate ornatus tibi ferendus traderetur, nonne omnibus rebus humi abiectis eum exciperes? Verum nunc cum non hominis regium puerum, sed unigenitum Dei Filium accipias, non horrescis, & omnem secularium rerum amorem abicis?* Hæc ille. Vbi si de Christi signo, non de ipso Christo loqueretur, nullo modo eum cum regio puero, sed cum imagine pueri regij conferret; aut certè ineptissimus esset.

QUINTVM testimonium, est in his locis, vbi Chrysofomus dicit, Christum in Eucharistia, non modò ab hominibus, sed etiã ab Angelis adorari. Homil. 41. in priorem ad Corinth. *Non frustra memoriam mortuorum inter sacra mysteria celebramus, aut accedimus pro istis agnum illum iacentem, & peccata mundi tollentem deprecantes.* Hæc ille. Vbi apertissimè dicit inuocari (quæ species est summe adorationis) agnum in altari iacentem; & fortè alludit ad illa verba: *Agnus Dei qui tollis peccata mundi, dona eis requiem.*

Idem in oratione de S. Philogonio, loquens de Magis, qui ad Christum adorandum ex Perside venerunt, sic ait: *Si cum fide accesserimus, proculdubio videbimus eum in præsepi iacentem. Nam hac mensa vicem explet præsepi: siquidem & hic ponitur corpus Dominicum, non quidem fascis inuolutum, sicut tunc, sed & inde quaq; Spiritu sancto conuestitum. Ac Magi quidem nihil aliud, quam adorarunt: tibi vero si cum pura accesseris conscientia, permittemus & sumas, & sumpto domum abeas.* Vbi indicat nos non tantum adorare posse, quod Magi fecerunt, sed etiam sumere.

Idem hom. 60. ad popul. Antioch. *Cogita qualis sis insignitus honore, qua mensa fruaris. Quod Angeli videntes horrescunt, neq; libere audent intueri, propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascimur, huic nos unimur.* Et homil. 61. *Huc & superna potestates assistunt, quoniam et illa nobis manifestius propositorum virtutem speculantur, & inaccessibiles admittantur splendores.* Et homil. 3. in epist. ad Ephes. *Et tu ad salutarem hanc hostiam accessurus, quam Angeli ipsi cum tremore suscipiunt.* Et lib. 6. de sacerdot. *Per id tempus, inquit, & Angeli sacerdoti assident, & cælestium potestatum uniuersus ordo clamores excitat, & locus altari vicinus in illius honorem,*
 O O 3 qui

qui immolatur, Angelorum choris plenus est: id quod credere abunde licet, vel ex tanto illo sacrificio, quod tunc peragitur. Ego vero, & commemorantem quendam audivi, cum diceret senem quendam, virum admirabilem, ac cui reuelatum mysteria multa diuinitus fuissent detecta, sibi narrasse tali olim visione dignum habitum à Deo fuisse; ac per illud quidem tempus derepente Angelorum multitudinem coexistisse (quatenus aspectus humanus ferre poterat) fulgentibus vestibus indutorum, altare ipsum circumdantium: denique capitibus inclinatorum, et si quis milites presente Rege staret videat. Homil. 21. in acta: Quid dicis? hostiam in manibus ad sunt Angeli, ad sunt Archangeli, adest Filius Dei: cum tanto horrore astant omnes, &c. Denique homil. de Eucharistia encanensis: Agnus Dei immolatur: Seraphim astant sex aliam faciem regentia, &c.

Ad hæc aduersarij neq; respondent, neq; respondeo possunt. Si enim Angeli ad altare astant capitibus inclinatis cum timore, ac tremore, vix audent liberè propter splendorem inde emicantem; quis negare potest ibi aliud esse, quam panem? & si Angeli adorant, quis homines reprehendere potest si & ipsi adorent?

SEXTVM testimonium est in his locis, vbi Chrysoström dicit mutari panem, homil. 83. in Marthæum, & homil. 60. in populam: Non sunt humana virtutis opera proposita: nec ministrorum locum tenemus, qui serò sanctificant eos, & immolatur ipse est. Et infra: Qui dixit; Hoc est corpus meum, & verbo factum confirmavit. Et in homil. de prodicione Iudæ dicit illa verba: Hoc est corpus meum, similia esse illis: Crescite & multiplicamini. Et homil. de Eucharistia in encanensis: Num videtis panem? num vinum? num sicut reliqui cibi in secessum vadit absit, ne sic cogites. Quemadmodum enim si cera igni adhibetur illi assimilatur, nihil substantia remanet, nihil superfluum: sic hic putat mysteria consumi corporis substantia.

Ad hunc vltimum locum respondet Petrus Martyr in libro contra Gardinerum, parte quarta, Chrysoströmum non negare in Eucharistia esse verum panem; sed modo illo loquendi significare velle, non esse attendendum ad panem, sed ad id, quod per eum significatur: neque substantiam panis proprie velle consumi ab ipso Domini corpore superueniente sicut ceram ab igne; sed istum esse tropum, quo indicentur

portere nos mentem abstrahere à pane, & vino, & in rebus significatis eam ponere. Id autem probat, quia Chrysoſtomus non ſolùm ſubſtantiam panis, ſed etiam accidentia conſumi dicit, cùm ait myſteria conſumi, & cùm ait nihil ſuperfluere, & cùm adhibet ceræ ſimilitudinem, quæ tota omnino perit in igne, tùm quoad ſubſtantiam, tùm quoad accidentia. Atqui accidentia panis non cõſumuntur verè, & propriè, cum adhuc ſenſibus percipiuntur; ergo neque ſubſtantia verè, & propriè cõſumitur. SECUNDO idem probat, quia ibidem Chryſoſtomus dicit: *Ne putetis quod accipiatis diuinum corpus ex homine, ſed ex ipſius Seraphim forcipe ignem.* Quæ certè verba propriè accipienda non ſunt, quia falſa eſſent: eodem igitur modo, cùm idem auctor dicit, non eſſe panem, & vinum, & conſumi myſteria, intelligenda ſunt omnia impropiè.

SED hæc ſolutio nullo negotio refelli poteſt. Nam ſi Chryſoſtomus non negaret reipſa panem ad eſſe, & tantùm velleret, non ad eſſe quoad cogitationem noſtram; nõ diceret Euchariftiam non emitti in ſeceſſum, ſicut alios cibos: iſta enim nihil ad cogitationem, ſed ad rem ipſam pertinent. Vnde Petrus Martyr, quamuis multa dixerit de hoc loco; nunquam tamen reſpondit ad iſtam ſententiolam, ſed eam ſemper, quaſi ſcopulum quendam inſeſtum euitauit. Præterea valdè abſurda eſſet ſimilitudo illa de cera ab igne conſumpta, ſi non reipſa panis conſumeretur.

Ad argumentum eius PRIMVM reſpondeo, Chryſoſtomus non dicere conſumi accidētia panis; immò diſertis verbis expreſſit ille ſubſtantiam diſcedere adueniente alia ſubſtantia. Vnde cùm ait myſteria cõſumi, intelligit quoad ſubſtantiam, de qua loquebarur; & cùm ait, nihil ſuperfluere, nihil ſubſtantia remanere ſignificat. Et denique cum cera, quæ tota conſumitur, ſolam ſubſtantiam panis comparat, non quidquid in pane eſt.

Ad SECUNDVM dico, non eſſe ſimiles illas loquutiones: *Ne putes diuinum corpus ex homine te accipere; & Num panem vides? num Vinum?* Nam in priore manifeſti ſunt tropi, dum ſacerdotem vocat Angelum Seraphicum, & corpus Domini ignem, & manum ſacerdotis forcipem: neque negat accipi corpus Domini à ſacerdote, ſed negat illum eo tempore gerere ſe, vt hominem, ſed potius Angelico miniſterio,

illum uti confirmat. At in posteriore omnes circumstantiæ clamant non esse ibi tropum, cum dicat, eum panem nostrum in secessum, & totam substantiam consumi.

SEPTIMUM testimonium est in his locis, ubi dicit, in Eucharistia esse veritatem sanguinis, cuius figura præcesserat in Testamento veteri. Homilia ad Neophytos disputans de sanguine agni, quo linebatur postes filiorum Israël in Ægypto, ut ab Angelo percutiente liberarentur: *Sicut, inquit, regium statua, nonnunquam ad se confugientibus hominibus peruenire consueverunt, non qui a sunt are confecti, sed qui arrent in imaginem principalem: ita & sanguis ille liberavit, non quia sanguis fuit, sed quia huius sanguinis ostendebat adiutorium. Nunc ergo si viderit inimicus non postibus impositum sanguinem typi, sed fidelium ore lucentem sanguinem veritatis multo magis se subtrahet. Si enim Angelus cessit exemplum, quanto magis terrebitur inimicus, si ipsam perspexerit veritatem.* Similia repetit homil. 45. in Ioan. & homil. 61. ad populum de tiochenum. Ad quæ loca nihil omnino responderi poterit, nam sanguinis veritatem ponit Chrysostomus, non solum in animo, sed etiam in ore fidelium.

Iam contra Catholicam veritatem ex Chrysostomo nonnulla testimonia Petrus Martyr adducit in lib. contra Gardinenses obiecto 197. & sequentibus, sed sex ex illis, nullam habent difficultatem. VNUM sumit ex homil. 83. in Math. ubi Chrysostomus Eucharistiam vocat symbola passionis Christi. Quod quidem & nos fatemur, ut supra sæpe diximus.

ALTERUM sumit ex eadem homilia, ubi dicit Iscariot Agnum Paschalem comedisse habitu viatorum, quia in Palæstinam profecturi erant; nos autem in cælum profecturi esse: ex quo loco deducit Petrus Martyr, nos, dum manducamus Eucharistiam, debere in cælum mente cõscendere, & ibi Christum quærere, non in Sacramento. At QUI ista mira vel stupiditas, vel pertinacia. Nam non docet Chrysostomus, ut dum sumimus Eucharistiam ascendamus in cælum, sed ut sumamus Eucharistiam tanquam cibum, & viaticum, quo roboreremur in hac vita, dum proficiscimur ad patriam cælestem, ad quam post mortem perueniemus. Id quod ex illius comparatione perspicuum est: neque enim Israëlita dum comederent agnum, ibant in Palæstinam, ut ibi quærerent agnum; sed comederant agnum, quem præsentem habebant.

habitu tamen viatorum, quia paulò pòst iter facturi erant ad terram promissionis.

TERTIVM testimonium sumit ex homil. 24. in priorem ad Corinthios, vbi Chrysofomus ait: *Quid est panis? corpus Christi: Ergo, inquit Petrus Martyr, panis est corpus Christi; ergo & verus panis manet in Eucharistia.* RESPONDEO; Chrysofomus non de pane materiali, sed de pane consecrato prædicat corpus Christi: verissimè autem panis consecratus non est panis communis, sed panis vitæ, id est, corpus Christi. Vnde ibidem Chrysofomus disertis verbis dicit, in calice sacro illud esse, quod ex latere Christi fluxit, id est, sanguinem eius.

QUARTVM testimonium sumit ex eadem homilia, vbi Chrysofomus dicit, Eucharistiam esse cibum aquilarum, iuxta illa verba Domini: *Vbi fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquile.* proinde more aquilarum debere nos in altum euchi, & ad Christum accedere. Hinc autem nititur ostendere Petrus Martyr, Christum non esse quærendum in altari. SED frustra nititur. Chrysofomus enim loquitur de ascensione non in cælum corporale, sed in Deum, ac res æternas, & spirituales, neglectis terrenis curis, quod sanè facit, qui Christum quærit, eique adhæret, vbicunque tandem is sit.

QVINTVM testimonium sumit ex homil. 27. in priorem ad Corinth. vbi panem, & calicem vocat Eucharistiam. SED ad hoc iam sæpe responsum est: vititur enim Chrysofomus verbis Pauli.

SEXTVM testimonium est in homil. 20. in posteriorem ad Corinthios, vbi Chrysofomus dicit, nò solùm Eucharistiam esse corpus Domini, sed etiam pauperes esse corpus Domini, de quibus Dominus ait: *Quod & ni ex minimis istis fecistis, mihi fecistis.* At pauperes non sunt corpus Christi nisi repræsentatiuè; ergo & Eucharistia solùm repræsentatiuè corpus est Christi. RESPONDEO; Non dicit Chrysofomus eodem modo corpus Christi esse pauperes, quo est Eucharistia: & ex aliis eius locis infinitis satis iam probatum est, Eucharistiam esse ipsum verum Christi corpus, quale certum est non esse pauperes.

SEPTIMVM testimonium sumit ex commentario. Psalm. 22. Sic enim ibi legimus: *Vt quotidie in similitudinem corporis, & sanguinis Christi panem, & vinum secundum ordinem Melchisedech nobis ostenderet in Sacramento.*

RESPONDEO; Commentarium in eum Psalmum, sine dubio non esse Chrysoctomi, immò neque Græci alicuius; phœsis enim Latina est, & cùm res, tum verba longissimè ab sint à scriptis Chrysoctomi: potest tamen responderi, (cuiuscunque sit illa sententia) panem, & vinum in Sacramento ostendit quoad externam speciem. Nam vt suprâ diximus, etiam mores Scripturarû res denominantur ab exteriori specie: quomodo serpens æneus vocatur serpens, & Angeli qui apparebant in forma humana, passim dicuntur in Scriptura homines. Neque negamus panem Eucharistiæ similitudinem gerere corpus Domini, quoniam eius Sacramentum est, licet simul etiam doceamus, præsens Domini corpus, non absens eo Sacramento significari. Porro ille auctor panem, & vinum appellare voluit Eucharistiam, non corpus, & sanguinem, quia exponit illa verba Salomonis: *Venite comedite panes meos, & bibite Vinum, quod miscui vobis.*

OCTAVVM testimonium sumit ex libro, siue epistola ad Cæsarium Monachum, vbi legimus, panem post consecrationem non vocari amplius panem, licet natura panis in ipso permaneat.

RESPONDEO; Nihil eiusmodi vnquam scripsisse Chrysoctomum: neque enim in toto Chrysoctomi opere vllus est liber, vel epistola ad Cæsarium. Verba autem huius auctoris (quicumque ille fuerit) eandem prorsus sententiam habent cum sententia Theodoretæ, & Gelasij; idè, quod postea ad illud respondebimus, idem & huic responderi poterit: nolo enim cum Chrysoctomo miscere testimonia incerta, & nullius auctoritatis.

NONVM testimonium sumit ex homil. II. in Matth. vbi legimus: *Si ergo hac Vasa sanctificata ad priuatos & suis tractantur ferre sic periculosum est, in quibus non verum corpus Christi, sed mysterium corporis eius continetur; quanto magis in corpore nostro, qua sibi Deus ad habitaculum preparauit, non debemus locum dare Diabolo agendi in eis, quod vult.*

RESPONDEO; Non dubium est, opus homiliarum imperfectum, vnde sumptum est ab aduersariis testimonium, non esse Chrysoctomi: nec minus certum est, opus illud variis erroribus scaterere. Id annotauit Erasmus in præfatione, idem habetur Petrus Martyr; & omnes, qui legerint, facile iudicabunt. Porro verba illa; *In quibus non est verum corpus Domini,*

corporis eius mysterium continetur: ab aliquo Berengarij discipulo inserta illi homilia esse videntur. Nam non sunt in omnibus exemplaribus, vt ibidem ad marginem annotatur: & præterea ad rem non faciunt. Nam loquebatur auctor homilia de vasis sacris templi Salomonis, quæ Balthasar transtulit ad prophanum vsus; & propterea regnum, & vitam perdidit. In illis autem vasis, non solum non erat verum corpus Domini, sed nec mysterium eius. Denique constat opus illud multis modis corruptum à variis hæreticis, & varia hinc inde inserta habere. Id quod rectè probat Sixtus Senensis lib. 4. Bibliothecæ sanctæ, pag. 413. tribus argumentis. PRIMO, quia in quibusdam antiquissimis exemplaribus non inueniuntur hi errores. SECUNDO, quia si auferantur, nihil perit de sensu & contextu verborum. TERTIO, quia non solum sunt in hoc libro errores diuersissimorum hæreticorum, vt Montani, Donati, Manichæi, Arii, Pelagij, Berengarij; sed etiam inueniuntur contrariæ sententiæ, & planè Catholica, & præsertim aduersus Arianos: id enim argumentum est manifestum, non esse illa omnia eiusdem auctoris. Habemus igitur, nihil solidi ex vero Chrysofomo ab hæreticis adferri potuisse, cum tamen nos tam multa ex indubitatis eius libris attulerimus pro Catholica veritate.

CAPVT XXIII.

Testimonium S. Hieronymi.

HIVVS HIERONYMVS equalis Chrysofomi fuit, licet ei aliquandiu superuixerit: obiit anno Domini CD. XXII. cum obiisset Chrysofomus anno CD. IX. Ex hoc igitur auctore quædam testimonia produci possunt. PRIMVM est in comment. Matt. cap. 26. vbi sic legimus: *Postquam typicum Pascha fuerat impletum, & agni carnes cum Apostolis comederat, assumit panem, qui confortat cor hominis, & ad verum Pascha transgreditur Sacramentum: Et quomodo in præfiguratione eius Melchisedech, summi Dei sacerdos panem, & vinum offerens fecerat: ipse quoque veritatem sui corporis, & sanguinis representaret.*

Hunc locum etiã hæretici pro se adducunt, vt Petrus Martyr libro contra Gardinerum, obiecto 210. propter illam vltimam vocolam, *representaret*; sed locus planè noster est totus. Nam representare apud Hieronymum, exhibere re ipsa significat,